

Improving Justice in
Child Contact

ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΉ ΒΙΑ ΚΑΙ Ο ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Δεκέμβριος 2020

ΚΥΡΙΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

- Στο πλαίσιο της βίας στην οικογένεια, το συμφέρον του παιδιού είναι άρρητα συνδεδεμένο με το συμφέρον της μητέρας.
- Τα παιδιά πρέπει να έχουν την ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις και ανάγκες τους όσον αφορά αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή τους.
- Η «γονική αποξένωση» δεν πρέπει να επικαλείται ως ισχυρισμός για να δίνεται η επιμέλεια στον πατέρα που κατηγορείται για ενδοοικογενειακή βία, αγνοώντας τους κινδύνους για το παιδί.
- Οι συνέπειες μπορεί να είναι σοβαρές ή και καταστροφικές για τα παιδιά, αν το δικαστήριο αποφασίσει την επικοινωνία του παιδιού με τον βίαιο πατέρα.

IJCC
Ενημερωτικό
Σημείωμα: Κύπρος

*Το συμφέρον του παιδιού
συνδέεται/ εξαρτάται από
το συμφέρον της μητέρας,
ειδικά όταν διαμένουν
μαζί.*

Τα παιδιά αποτελούν το μεγαλύτερο πληθυσμό εύάλωτων θυμάτων βίας στις συντροφικές σχέσεις. Τα βιώματα της παιδικής βίας μέσα στις συντροφικές σχέσεις περιλαμβάνουν την άμεση ή έμμεση έκθεση μέσα στο σπίτι, τη βία ή απειλητική συμπεριφορά, συμπεριλαμβανομένων, του εξευτελισμού, του εκφοβισμού και των ενεργειών ελέγχου. Οι εν λόγω πράξεις δημιουργούν αρνητικό αντίκτυπο στα παιδιά, όπως τον αυξημένο κίνδυνο ψυχολογικών, κοινωνικών προβλημάτων, και προβλημάτων συμπεριφοράς, καθώς και τον κίνδυνο θανάτου. Συνεπώς, στις πλείστες περιπτώσεις, το συμφέρον του παιδιού συνδέεται/ εξαρτάται από το συμφέρον της μητέρας, ειδικά όταν διαμένουν μαζί.

Η γονική επιμέλεια σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας

Η θυματοποίηση των παιδιών στο πλαίσιο της βίας κατά των γυναικών, πολύ συχνά διαιωνίζεται και κλιμακώνεται στο πλαίσιο των γονικών διαφορών σχετικά με τη γονική επιμέλεια και επικοινωνία. Έρευνες έδειξαν ότι η γονική επιμέλεια και επικοινωνία αποτελεί συχνά θέμα συνεχούς ψυχολογικής,

συναισθηματικής και σωματικής κακοποίησης γυναικών και παιδιών.

Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν ευρέως αποδεκτές αντιλήψεις σε επίπεδο πολιτικής, καθώς και σε επίπεδο πρακτικής, ότι τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να έχουν προσωπική σχέση και άμεση επαφή και με τους δύο γονείς. Συχνά όμως σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας κατά της μητέρας, το δικαίωμα της γυναίκας να απαλλαχτεί από την βία έρχεται σε αντιπαράθεση με το δικαίωμα του παιδιού για επαφή με τον πατέρα. Έτσι, ενώ πολλά παιδιά επιθυμούν συνεχή επαφή με τον πατέρα τους, χρειάζονται οι ανάλογες εγγυήσεις και προϋποθέσεις ώστε αυτό να γίνεται χωρίς να συνεχίσει να τίθεται σε κίνδυνο η μητέρα. Τα παιδιά όμως, που δεν επιθυμούν να βλέπουν τον βίαιο πατέρα τους, πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη το δικαίωμά τους αυτό, και να τους δίνεται η ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις και ανάγκες τους όσον αφορά αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή τους.

Το θέμα της γονικής επιμέλειας και επικοινωνίας στο πλαίσιο της βίας κατά των γυναικών έχει απασχολήσει εμπειρογνώμονες στον τομέα της βίας κατά των γυναικών σε διεθνές επίπεδο. Στις 31 Μαΐου 2019, μια ομάδα ανεξάρτητων μηχανισμών των Ηνωμένων Εθνών αλλά και του Συμβουλίου της Ευρώπης, εξέδωσαν ανακοίνωση¹ επισημαίνοντας ότι η βία κατά των γυναικών πρέπει να αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα στον καθορισμό της γονικής επιμέλειας των παιδιών, αφού η βία στην οικογένεια επηρεάζει κυρίως τις γυναίκες και έχει άμεσο αντίκτυπο στη ζωή των παιδιών.

1

https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/SR/StatementVAW_Custody.pdf

Επίσης, τονίζουν ότι πολύ συχνά οι στερεοτυπικές και σεξιστικές αντιλήψεις οδηγούν σε δυσπιστία προς τις γυναίκες, ιδίως όσον αφορά τις υποτιθέμενες ψευδείς καταγγελίες για κακοποίηση παιδιών και ενδοοικογενειακή βία.

Επιπρόσθετα, οι εμπειρογνώμονες αποθαρρύνουν την κατάχρηση της «γονικής αποξένωσης» και άλλων συναφών όρων, για την αφαίρεση της γονικής επιμέλειας από τη μητέρα και την απόκτησή της από τον πατέρα ο οποίος έχει ιστορικό ενδοοικογενειακής βίας με τρόπο που αγνοεί εντελώς τους πιθανούς κινδύνους για το παιδί.

Οι συνέπειες μπορεί να είναι σοβαρές ή και καταστροφικές για τα παιδιά, αν το δικαστήριο αποφασίσει να επιτρέψει την επικοινωνία του παιδιού με τον βίαιο πατέρα.

Το θέμα της γονικής επιμέλειας και επικοινωνίας έχει συνδεθεί στενά με τον όρο «γονική αποξένωση», θέμα που απασχόλησε πρόσφατα την Κοινοβουλευτική Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η γονική αποξένωση είναι δύσκολο να προσδιοριστεί λόγω του αμφισβητούμενου χαρακτήρα της. Εντούτοις, ο όρος είναι γενικά κατανοητός, ως προς τις ενέργειες ενός γονέα να εμποδίσει τη συνεχή σχέση/

επικοινωνία με τον άλλο γονέα. Φυσικά και υπάρχουν περιπτώσεις όπου οι γονείς, άνδρες και γυναίκες, συμπεριφέρονται καταχρηστικά και ανορθολογικά ο ένας προς τον άλλον μετά τον χωρισμό και εμπλέκουν σε όλο αυτό τα παιδιά τους. Ωστόσο, πολλοί γονείς που κατηγορούνται για αποξένωση είναι μητέρες που βιώνουν οικογενειακή βία και κακοποίηση. Οι συνέπειες μπορεί να είναι σοβαρές ή και καταστροφικές για τα παιδιά, αν το δικαστήριο αποφασίσει να επιτρέψει την επικοινωνία του παιδιού με τον βίαιο πατέρα.

Σημειώνεται πως, ενώ η θεωρία του συνδρόμου της γονικής αποξένωσης έχει σε μεγάλο βαθμό απορριφθεί από την επιστήμη, ο όρος χρησιμοποιείται καταχρηστικά και με σχετική επιτυχία από δράστες βίας με αποτέλεσμα να «χρησιμοποιούν» το οικογενειακό δίκαιο, ώστε μέσα από την επιμέλεια των παιδιών, να συνεχίζουν να ασκούν βία στη μητέρα.

Μια πρόσφατη έρευνα² που πραγματοποιήθηκε από το πανεπιστήμιο Brunel στο Λονδίνο, κατέδειξε ότι οι μητέρες είχαν ελάχιστες πιθανότητες να κερδίσουν τις δίκες στις οποίες κατηγορούσαν τους πατέρες για γονική αποξένωση, ακόμα και όταν οι πατέρες ήταν βίαιοι. Όταν όμως οι πατέρες κατηγορούσαν τις μητέρες για το ίδιο ζήτημα, ανεξάρτητα με το αν ήταν οι ίδιοι κατηγορούμενοι για βία κατά των γυναικών, έπαιρναν την γονική επιμέλεια σε ποσοστό 44%.

Επίσης, η έρευνα³ του πανεπιστημίου George Washington κατέδειξε ότι όταν μητέρες κατήγγελλαν οποιαδήποτε

² <https://www.brunel.ac.uk/news-and-events/news/articles/Playing-the-Parental-Alienation-card-Abusive-parents-use-the-system-to-gain-access-to-children>

³ <https://www.forbes.com/sites/naomicahn/2020/01/26/why-women-lose-custody/#7122f9a94641>

μορφή βίας και οι πατέρες απαντούσαν εξαπολύοντας κατηγορίες γονικής αποξένωσης, τότε οι μητέρες είχαν διπλάσιες πιθανότητες να χάσουν την επιμέλεια των παιδιών τους. Το συμπέρασμα της έρευνας είναι ότι: το πρόσημα της γονικής αποξένωσης υπερσχύει της βίας.

Σπάνια παρέχεται στα παιδιά η ευκαιρία να εκφράσουν τη γνώμη τους ή/και τα συναισθήματα τους σε διαδικασίες και αποφάσεις γονικής επιμέλειας και επικοινωνίας.

Όπως δε προκύπτει, σπάνια παρέχεται στα παιδιά η ευκαιρία να εκφράσουν τη γνώμη τους ή/και τα συναισθήματα τους σε διαδικασίες και αποφάσεις γονικής επιμέλειας και επικοινωνίας.

Είναι πιο βολικό να πιστεύει κανείς ότι μια γυναίκα ψεύδεται από το να θεωρήσει ότι ένας άντρας μπορεί να κακοποιήσει ή ακόμα και να σκοτώσει μία γυναίκα ή ένα παιδί. Οι δικαστές, συχνά αγνοούν καλά τεκμηριωμένες περιπτώσεις βίας κατά των γυναικών, δίνοντας περισσότερη βαρύτητα στη γονική αποξένωση του πατέρα. Η πρακτική αυτή έχει σε πολλές περιπτώσεις καταστροφικές συνέπειες στις ζωές των παιδιών, αφού δεν λαμβάνεται στην ουσία υπόψη τα συναισθήματα και το «βέλτιστο συμφέρον του παιδιού».

Η λύση στο πρόβλημα αυτό, έγκειται στα εργαλεία αξιολόγησης που καλείται να έχει, αλλά και να εφαρμόσει σωστά ο κάθε εμπλεκόμενος επαγγελματίας

καθώς και σε μηχανισμούς που να παρέχουν τη δυνατότητα σε κάθε παιδί να εκφράσει τη γνώμη του και να συμμετέχει ουσιαστικά σε αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή του. Η συμπερίληψη της άποψης των παιδιών που πλήττονται από τη βία κατά των γυναικών, θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα, τόσο στο έργο των εμπλεκόμενων υπηρεσιών με τα θύματα και τους δράστες, όσο και στο ευρύτερο σύστημα παρέμβασης και συνεργασίας με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

Συμμετοχή των παιδιών στο σύστημα δικαιοσύνης: Το μοντέλο Power Up / Power Down (PU / PD)

Στο πλαίσιο του έργου [IJCC, το Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Φύλου](#) (MIGS) υλοποίησε, σε πιλοτική βάση, το μοντέλο παρέμβασης «[Power Up / Power Down](#) (PU / PD)», το οποίο στοχεύει στην αποτελεσματική συμπερίληψη των απόψεων των παιδιών που έχουν βιώσει

Α γινόμουν ΥΠΕΡΗΡΩΙΔΑ θα έσωζα τον κόσμο από την ΑΔΙΚΙΑ! - Μέλος της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων, Κύπρος

ενδοοικογενειακή βία και κάνει συστάσεις για βελτίωση του δικαστικού συστήματος. Το μοντέλο παρέμβασης πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την Επίτροπο για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Μέσω αυτής της διαδικασίας μπόρεσαν να εντοπίσουν βασικούς τομείς για θετική αλλαγή και έκαναν συστάσεις για τη βελτίωση του συστήματος αναφορικά με τα παιδιά.

Στο πλαίσιο του προγράμματος «Power Up, Power Down» διεξήχθησαν 3 συναντήσεις με 13 μέλη της Ομάδας Εφήβων Συμβούλων, στις 15, 16 και 18 Ιουνίου 2020. Στην ομάδα δόθηκε μια εικονογραφημένη ιστορία για δύο παιδιά που είχαν βιώσει ενδοοικογενειακή βία. Τα παιδιά κατέγραψαν στοιχεία που βιώνουν τα παιδιά στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης ιστορίας, καθώς και τις επιπτώσεις που έχει αυτό στα παιδιά. Στη συνέχεια, τα παιδιά διάβασαν την ιστορία, σκηνή με σκηνή, και πρότειναν αλλαγές σε διάφορα σημεία, ενώ δημιούργησαν και το δικό τους τέλος. Μέσω αυτής της διαδικασίας μπόρεσαν να εντοπίσουν βασικούς τομείς για θετική αλλαγή και έκαναν συστάσεις για τη βελτίωση του συστήματος αναφορικά με τα παιδιά. Αυτές οι συστάσεις στη συνέχεια χρησιμοποιήθηκαν για την άμεση ενημέρωση όλων των εμπλεκόμενων φορέων στην Κύπρο.

Σχετικά με το IJCC

Το πρόγραμμα Improving Justice in Child Το πρόγραμμα Improving Justice in Child Contact/ Βελτίωση του συστήματος δικαιοσύνης στις διαδικασίες και αποφάσεις γονικής επιμέλειας και επικοινωνίας (IJCC), στοχεύει στη βελτίωση της συμμετοχής των παιδιών και των νέων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων γονικής επιμέλειας και επικοινωνίας σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας.

- Ο όρος «επικοινωνία με τα παιδιά» σημαίνει επικοινωνία (μέσω τηλεφωνικών κλήσεων ή φυσικής παρουσίας) μεταξύ παιδιού και γονέα που δεν ζουν μαζί, στο ίδιο σπίτι.
- Ο όρος «συμμετοχή» αναφέρεται στα ανθρώπινα δικαιώματα του παιδιού βάσει της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (UNCRC). Τα παιδιά έχουν μια σειρά δικαιωμάτων συμμετοχής, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος στην ελεύθερη έκφραση της γνώμης τους σχετικά με οποιοδήποτε θέμα τα αφορά και οι απόψεις τους να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη.

Το πρόγραμμα Improving Justice in Child Contact/ Βελτίωση του συστήματος δικαιοσύνης στις διαδικασίες και αποφάσεις γονικής επιμέλειας και επικοινωνίας (IJCC) διεξάγεται σε πέντε Ευρωπαϊκές χώρες, Βουλγαρία, Κύπρος, Πορτογαλία, Ρουμανία και Σκοτία, από τον Νοέμβριο του 2018 έως τον Ιανουάριο του 2021. Η κάθε χώρα ερευνά πρότυπα συμμετοχής και συνεργασίας των παιδιών και των νέων με τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες, ώστε να απαλειφθούν τα εμπόδια και να ενισχυθούν οι μηχανισμοί στήριξης της συμμετοχής παιδιών και νέων.

Περισσότερες πληροφορίες διατίθενται στην ιστοσελίδα μας.

www.ed.ac.uk/education/ijcc

Οι Μικροί/ες μας Σύμβουλοι

Το πρόγραμμα Improving Justice in Child Contact/ Βελτίωση του συστήματος δικαιοσύνης στις διαδικασίες και αποφάσεις γονικής επιμέλειας και επικοινωνίας λαμβάνει συμβουλές από μια ομάδα νέων ειδικών, της ομάδας Yello!, που έχουν προηγούμενη εμπειρία σε συμμετοχικές δραστηριότητες. Οι νέοι/νέες της ομάδας είναι ηλικίας 12-18 ετών.

Βοήθεια

Εάν χρειάζεστε συμβουλές ή πληροφορίες σχετικά με την ενδοοικογενειακή βία, μπορείτε να βρείτε βοήθεια. Το δίκτυο Women Against Violence Europe συλλέγει πληροφορίες για εξειδικευμένες υπηρεσίες σε όλη την Ευρώπη στο www.wave-network.org/find-help.

Χρηματοδότηση

Το παρόν έγγραφο χρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια (2014-2020).

Το περιεχόμενο εκφράζει μόνο τις απόψεις της συντακτικής ομάδας και έχει δημιουργηθεί με την αποκλειστική ευθύνη της. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρει καμία ευθύνη για τη χρήση των πληροφοριών που αυτό περιέχει..

Εάν χρειάζεστε αυτό το έγγραφο σε εναλλακτική μορφή επικοινωνήστε με τη Grace Kong στη διεύθυνση Grace.Kong@ed.ac.uk ή στο +44 (0) 131 651 6459. [* Λάβετε υπόψη ότι αυτή τη στιγμή εργάζεται από το σπίτι λόγω των περιοριστικών μέτρων στο Ηνωμένο Βασίλειο και δεν θα μπορεί να απαντήσει στις κλήσεις σας από το γραφείο της.]

Matter
of Focus

THE UNIVERSITY of EDINBURGH
Moray House School of
Education and Sport